

1981/82:34

Tisdagen den 24 november

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

I § Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

**2 § Svar på fråga 1981/82:109 om eventuella planer på ett nytt
biståndsprojekt i Vietnam**

Anf. 1 Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Mårten Werner har frågat mig om jag avser att initiera något nytt biståndsprojekt i Vietnam inom den närmaste framtiden.

För biståndet till Vietnam finns under innevarande budgetår en medelsram på 365 milj. kr. Medlen utnyttjas för skogsindustriprojektet i Bai Bang, driften av två sjukhus i Hanoi och Uong Bi samt importstöd för inköp av livsmedel och vissa råvaror för industrin. Allteftersom kostnaderna för Bai Bang och sjukhusen minskar, finns det anledning att överväga inriktningen på och innehållet i det framtida Vietnambiståndet.

SIDA behandlar f. n. denna fråga. En konsolidering av hittillsvarande insatser samt stöd till Vietnams akuta behov för att trygga livsmedelsförsörjning och transporter kan komma att ingå i det framtida biståndet. Något nytt stort industriprojekt är inte aktuellt. Resultatet av SIDA:s utredningar kommer på sedvanligt sätt att redovisas för regeringen och riksdagen.

Anf. 2 MÅRTEN WERNER (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga, som var lugnande. Jag kommer nämligen nyligen från Vietnam, och där hyste man de största förhoppningar om att vi skall hjälpa till med en läkemedelsindustri. Jag var därför rädd för att det skulle kunna bli ett nytt stort projekt som skulle komma till allt för hastigt.

Tar man på ort och ställe del av arbetet, upplever man hur viktigt det är att vi för det första fullföljer de projekt som vi har satt i gång. Att nu avbryta biståndet till utbildning av personal och expertis i Bai Bang vore att kasta

Tisdagen den
24 november 1981

Om ändrad sammansättning av den turist- och rekreationspolitiska utredningen

investerade pengar i sjön. Det är för det första min uppfattning att det är mycket angeläget att vi också vid barnsjukhuset fullföljer arbetet med att utbilda personal. För det andra är det mycket viktigt att vi inte gör några andra insatser av denna typ förrän dessa är avslutade. Jag vill också tillägga att vi inte bör göra det förrän kriget är avslutat. Även för bidragsgivarna är det ju ett besvärande faktum att Vietnam har 200 000 soldater i Kampuchea och 60 000 i Laos. Kriget sliter hårt på människorna, och det råder stor fattigdom och nöd.

Carl Englund, chefen för UNDP, har en mycket klar syn på de insatser som de skandinaviska länderna har gjort i Vietnam, och han är inte särskilt imponerad. Han menar, apropå talet om en läkemedelsindustri, att vad Vietnam behöver är en tvättmedelsindustri, vilket ett besök på sjukhuset klart ger vid handen. Vi har på något sätt börjat i toppen och glömt de fundamentala behoven. När jag gjorde ett besök på barnsjukhuset var jag inne på prematuravdelningen, där det fanns tio till tolv kuvöser. Jag såg då en rad röda myror som kröp över bordet och in i en av kuvöserna, där det låg ett barn. Man hade brist på medel att spruta med för att bekämpa dessa myror. Vi måste över huvud taget lära människorna att hålla rent och hålla sig själva rena. Vi måste lära dem att sköta det sanitära, vilket är helt fundamentalt, innan vi bygger upp institutioner och inför den sofistikerade teknologi som möter besökaren både på barnsjukhuset och i Bai Bang.

Har regeringen försökt förmå den vietnamesiska regeringen att fullfölja sina avtal? Jag tänker på vägbygget mellan skogsprojektet och pappersbruket, där ännu ingenting har skett. På den punkten borde regeringen kunna trycka på.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1981/82:101 om ändrad sammansättning av den turist- och rekreationspolitiska utredningen

Anf. 3 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig när och på vilket sätt regeringen avser att effektuera riksdagens beslut beträffande sammansättningen av den turist- och rekreationspolitiska utredningen (TUREK).

TUREK lämnade i somras ett delbetänkande med förslag till organisation av det centrala myndighetsansvaret inom rekreations- och turistsektorn. TUREK redovisade två alternativa organisationsförslag. Förslagen har remissbehandlats, och frågan bereds f. n. i kanslihuset.

Riksdagen uttalade under våren 1981 att TUREK skulle breddas och därvid ges ett parlamentariskt inslag.

I anslutning till beredningen av TUREK:s delbetänkande har bl. a. frågan om på vilket sätt regeringen skall tillgodose riksdagens uttalande tagits upp. Syftet med dessa diskussioner är att bl. a. söka åstadkomma en samordnad och effektiviserad statlig administration inom turism-, rekreations- och

friluftslivsområdet. Olika alternativ övervägs härvid. Även frågan om TUREK:s parlamentariska sammansättning kommer att tas upp i detta sammanhang.

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

Om ändrad sammansättning av den turist- och rekreationspolitiska utredningen

Anf. 4 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag tycker emellertid att det inte är helt tillfredsställande.

Först vill jag säga att det är klart otillfredsställande att riksdagens beställning från april i år att turistutredningen skulle breddas och ges ett parlamentariskt inslag ännu inte har tillgodosetts.

TUREK:s uppdrag är ju ganska viktigt. I direktiven sägs det:

”Sammanfattningsvis bör utredningen ge underlag för en samlad rekreationspolitisk bedömning, däri inbegripet en bedömning av vilka insatser som erfordras för att skapa jämlikhet i fråga om människors möjligheter att utnyttja den ökade fritiden.”

Det är alltså ett ganska brett uppdrag. Det handlar om rekreation i vid mening, inte bara den fjärrekreation som närmast berörs i planeringen för de primära rekreationsområdena utan också närrekreationen.

Det talas i svaret om att man skall ”söka åstadkomma en samordnad och effektiviserad statlig administration inom turism-, rekreations- och friluftslivsområdet”. Men det är väl inte bara administrationsfrågorna som är intressanta, utan det är framför allt planeringen och målsättningen för den statliga rekreationspolitiken.

Det lär förhålla sig så att TUREK nu arbetar litet på sparlåga. Sekretariatet bedriver kartlägningsarbeten, här det sagts. Men det är nu hög tid att utredningen breddas, att man får en förankring med parlamentariskt inslag i utredningen och att man på det sättet får en bredare representation bland de beslutande ledamöterna. Det börjar bli bråttom. Riksdagen har flera gånger uttalat att det är angeläget att man snarast genomför ett sådant här arbete och kommer till skott inom rekreationspolitikens olika problemområden.

Det finns en tidsplan för TUREK:s arbete, har det sagts, och skall den tidsplanen kunna hållas måste någonting ske mycket snart. Jag vill därför be statsrådet att precisera en tidsplan när det gäller att förverkliga riksdagens beställning om att förankra detta arbete i en bredare representation av parlamentariker.

Anf. 5 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Georg Andersson säger att det är klart otillfredsställande att riksdagens beställning inte har effektuerats. Jag delar inte den uppfattningen. Riksdagens uttalande att en parlamentarisk kommitté skall utreda de uppgifter som TUREK har enligt sina direktiv kommer att fullföljas. Men enligt min mening är det inte nödvändigt att detta sker just nu, eftersom TUREK enligt den tidsplan utredningen arbetar efter är inne i ett kunskapsinsamlade skede, och det kommer att pågå under våren. Först därefter finns det förutsättningar för att påbörja arbetet med att utforma

*Om fiskets och
beredningsindu-
strins konkurrens-
kraft*

rekreationspolitikens innehåll och styrmedel. När man är inne i det skedet, kommer också den av riksdagen begärda parlamentariska kommittén att utses.

Anf. 6 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill nog vidhålla att det är otillfredsställande att utredningen inte har fått en sådan sammansättning som riksdagen beställde redan i april. Visserligen kan ett arbete bedrivas på det sättet att man först samlar in kunskaper, men det är angeläget att kommitténs ledamöter får vara med i uppläggningsen av arbetet med detta kunskapsinhämtande. Jag föreställer mig att det vore bra om de ledamöter i utredningen som sedan skall ta ställning kontinuerligt får ta del av de kunskaper som nu inhämtas.

Jag vet att ett arbete pågår parallellt i rekreationsberedningen, och där finns parlamentariker. En möjlighet vore naturligtvis att man sökte finna kopplingar mellan de båda utredningarna. Det kan jag mycket väl tänka mig. Det väsentliga är emellertid att arbetet snabbt kommer till stånd. Skall tidsplanen hållas, tror jag nämligen att det är nödvändigt att ett beslut om detta fattas om möjligt före årsskiftet.

Anf. 7 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Som jag ser det är det kunskapsmaterial som TUREK nu samlar in av objektiv karaktär, och i det här skedet diskuteras eller bedöms inte det materialet ur politiska eller rekreationspolitiska aspekter. När materialet är färdiginsamlat skall de parlamentariska ledamöterna göra en sådan bedömning. Att det är på det sättet talar väl även sammansättningen av experter för.

Det är en intressant tanke som Georg Andersson väcker, när han tar upp frågan om en koppling till rekreationsberedningen. Jag vill säga att den tanken inte heller har varit främmande för mig, och den ingår i de överväganden som vi nu gör.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1981/82:89 om fiskets och beredningsindustrins konkurrenskraft

Anf. 8 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Ingvar Eriksson har ställt två frågor till mig. Den första frågan gäller beslutet av EG:s ministerråd den 29 september i år om ändring av den interna marknadsregleringen, innebärande att en tull på sill införs. Regeringen instruerade omedelbart efter det att beslutet blev känt ambasadören vid den svenska EG-delegationen att skaffa största möjliga klarhet om innebörden i beslutet och att till den ansvariga kommissionsledamoten uttrycka den svenska regeringens förvåning, besvikelse och oro över

beslutet. Det gjordes den 2 oktober. Mot bakgrund av den stora betydelse som exporten av sill till EG har för det svenska fisket begärde vi konsultationer för att få full klarhet om de framtida villkoren för den svenska exporten. Konsultationerna hölls den 23 oktober och gav vid handen att någon säkerhet för fortsatt tullfri tillgång till EG-marknaden inte kunde ges för en betydande del av den svenska exporten av sill till EG.

Mot denna allvarliga bakgrund har jag personligen sammanträffat med både Danmarks och Västtysklands fiskeriministrar för att diskutera situationen. Jag har därvid poängterat de allvarliga marknadsstörningar som kan uppkomma.

Den svenska regeringen bedömer den uppkomna situationen som klart otillfredsställande. Balansen på fiskeområdet mellan Sverige och EG har rubbats på ett markant sätt. Svenska regeringen har därför begärt förhandlingar med EG, och i regeringens framställning anges klart, att om någon tillfredsställande lösning inte kan nås för den svenska sillexporten, blir Sverige nödsakat att ompröva sina relationer med EG på fiskeområdet. Härvid kan det bli aktuellt att upphäva tullfriheten för EG:s export till Sverige av frysta filéer och fiskkonserver samt att begränsa de årliga bytena av fiskerättigheter. En höjning av avgifterna på frysta fiskfiléer kan i detta sammanhang inte uteslutas.

På Ingvar Erikssons andra fråga vill jag säga att fisket och fiskberedningsindustrin tillhör de sektorer i näringslivet som är utsatta för utländsk konkurrens. Regeringens allmänna ekonomiska politik att stärka näringslivets konkurrenskraft kommer därför även fisket till del.

Som Ingvar Eriksson också vet har regering och riksdag beslutat om speciella åtgärder på fiskets område. Det nya normprissystemet är ett sådant beslut. Vi har också i jordbruksdepartementets budgetanslag för fiskberedningslån och för rationalisering av näringen. Bl. a. med hjälp av dessa statliga insatser har den svenska beredningsindustrin för främst torsk byggts ut i snabb takt under senare år. Våren 1982 kommer 50 % av den inhemska efterfrågan på torskfiléer att kunna täckas av inhemska råvara.

Det är min uppfattning att fisket och fiskberedningsindustrin är en viktig länk i arbetet på att skapa en levande skärgård, och de åtgärder regeringen vidtagit stärker näringens konkurrenskraft.

Anf. 9 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, som jag anser vara tillfredsställande. Jag vill teckna litet grand av bakgrunden till de frågor jag har ställt.

1972 års förhandlingar mellan EG och Sverige om frihandelsavtal slutade med att tullarna i Sverige på vissa fiskprodukter, bl. a. fiskkonserver, avvecklades. EG behöll sina tullar vid import från Sverige av motsvarande produkter. Detta innebär att det svenska fisket och dess beredningsindustri blir utsatt för en hård konkurrens, man kan nästan säga en ren diskriminering. Genom dessa ensidiga tullar har Sveriges förmåga att konkurrera på området starkt försvagats.

*Om fiskets och
beredningsindu-
strins konkurrens-
kraft*

Man har emellertid inom EG haft den s. k. tullsuspensionen på sill och strömning, dvs. man har inte utnyttjat tullskyddet för den oberedda varan, mest beroende på att man haft brist på fisk i Nordsjön. Detta har medfört att starka kvoteringar har rått på det området och t. o. m. tidvis sillstopp.

Råvarubristen inom EG har varit ett faktum, och det har gjort att den svenska exporten har kunnat fortgå hitintills.

Sedan EG:s ministerråd den 22 september i år fattade beslut om att tullsuspensionerna skulle upphöra har oron inom det svenska fisket och dess beredningsindustri ökat kraftigt. Man befärar nu att även den exporten skall drabbas hårt av tullarna. Det understryks ju också i jordbruksministerns svar att så är fallet. Man har från EG:s sida inte kunnat ge något löfte om att så inte skulle bli fallet.

Konsekvenserna av detta skulle bli ett hårt slag för det svenska fisket och beredningsindustrin. Just på området sill och strömning har vi av den totalt landade sillen exporterat två tredjedelar, och huvuddelen av detta har gått till EG-länderna.

Det är klart att de förhandlingar som jordbruksministern har tagit initiativ till är väldigt viktiga, och jag är tacksam för att de kommit till stånd. Man får hoppas att det skall bli positiva resultat av detta. Annars kommer situationen att bli oerhört besvärlig.

Jag skulle med anledning av detta vilja ställa ytterligare en fråga. Det har kommit till min kännedom att jordbruksministern tidigare har tagit initiativ till diskussioner med beredningsindustrin för att stärka just den industrins konkurrenskraft. Jag skulle gärna vilja veta närmare vilka resultat man kommit fram till vid de förhandlingarna. Det är viktigt att man kan stärka vår beredskap, och jordbruksministern var också inne på nödvändigheten att skapa en tillfredsställande sysselsättning på de områden som här berörs.

Anf. 10 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag kan inte ge annat svar än att det pågår fortlöpande diskussioner med målsättningen att öka den svenska, egna beredningsindustrin.

Anf. 11 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för det svaret.

Jag hoppas att regeringens och jordbruksministerns tydliga strävanden att klara det här problemet skall leda till resultat.

Jordbruksministern antydde i sitt svar nyss att de åtgärder som skulle vara tänkbara att möta EG med, om man inte kommer överens genom förhandlingarna, skulle kunna bli ganska hårda. Det ser jag med tillfredsställelse på. Det är ju mycket viktigt att vi just på det här området bevarar vår konkurrenskraft.

Jag vill än en gång tacka för ett mycket tillfredsställande svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:100 om ersättningsmark vid bildande av naturreservat på Sydbillingen

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

Anf. 12 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Regeringen har inom en nära framtid att fatta beslut i ett besvärsärende angående naturreservatet Sydbillingens platå. Sten Svensson har frågat om regeringen är beredd att i anslutning till detta beslut redovisa sin principiella syn på frågan om att lämplig ersättningsmark skall erbjudas de markägare som lider intrång av reservatet.

Liknande frågor har behandlats av riksdagen, senast i december 1980 (NU 1980/81:15). I sitt av riksdagen godkända betänkande hade näringsutskottet förutsatt att överenskommelser kan träffas mellan domänverket och lantbruksstyrelsen för förstärkning av enskilda fastigheters markinnehav där behov föreligger.

Regeringen fattade i april 1981 beslut i ett tidigare besvärsärende angående naturvårdsåtgärder på Sydbillingens platå. Enligt regeringens uppfattning borde länsstyrelsen belysa bl. a. möjligheten till markbyten.

Det står därför klart att ersättningsmark från domänfonden eller jordfonden under vissa förhållanden bör kunna ställas till förfogande i samband med reservatsbildning. Behovet av marken för rationaliseringsändamål och andra omständigheter i det enskilda fallet måste emellertid bli avgörande.

Jag är inte beredd att nu uttala mig om vad regeringens beslut angående Sydbillingen kommer att innehålla.

Om ersättningsmark vid bildande av naturreservat på Sydbillingen

Anf. 13 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

Det är mycket otillfredsställande att frågan om ersättningsmark för de markägare som går miste om sin skogsmark genom en reservatsbildning ännu inte är löst. Och några konkreta besked innehåller inte heller det svar som jordbruksministern lämnat i dag. Därför kvarstår ovissheten för berörda markägare.

Om regeringen väljer att bifalla besvaren från naturvårdsverket, blir 27 markägare berörda både av reservatet på Sydbillingen och av Hornborgasjöns restaurering. Dessa jordbruksfastigheter skulle då förlora både skogsmark och åkermark. Därmed skulle fastigheternas ekonomiska bärkraft sjunka så mycket att det inte går att driva dem på ett tillfredsställande sätt.

I dagens läge gäller det att skapa bärkraftiga jordbruksfastigheter som kan tas över av kommande generationer. Här är man på väg att göra tvärtom, när vi i stället borde öka förutsättningarna för familjejordbruket att utvecklas vidare.

Problemen är från principiella utgångspunkter desamma, oavsett om man väljer ett mindre eller större reservat. Den enskilde drabbas. En lantbrukare som ringt upp mig säger så här: Vi har 25 tunnland åker och lika mycket skog

*Om ersättnings-
mark vid bildande
av naturreservat
på Sydbillingen*

och 10 mjölkkor – en familj som vi, med barn, kan inte leva på detta om vi inte får behålla vår skog.

Det blir arbetslöshet, säger markägarna, om vi inte får behålla skogen. Många lever på den, och den är en viktig inkomst- och säsongsutjämnande faktor. Och det är de mindre familjejordbrukarna i området som drabbas hårdast. Markägarna är inte intresserade av kontanta pengar, som äts upp av skatter och inflation. De vill ha ersättningsmark, och de vill ha en lösning som kan tillgodose varje enskild jordbruksfastighet.

Vid en förfrågan från LRF har de som tillfrågats avvisat varje tanke på gemensamhetsskog. Det måste bli fråga om individuella lösningar.

Man måste förstå att de enskilda människorna tycker att det är utmanande att staten skall tvinga till sig deras mark, särskilt i dagens ekonomiska läge. Här skall nu regeringen spara 12 miljarder i nästa budget, och då kan det bli aktuellt att dra in på vissa förmåner för att nå detta mål. Då kan man bara inte förstå att staten skall spendera 15–20 miljoner på ett naturreservat vars värde har ifrågasatts av åtskilliga remissinstanser, t. ex. domänverket och lantbruksnämnden.

Kan de individuella anspråken på lämplig ersättningsmark inte tillgodoses, måste enligt min mening reservatstanken överges. Jag vill också understryka, att det är ont om pengar till redan befintliga reservat och att man även av den anledningen bör avskryva planerna på ett naturreservat på Sydbillingen.

Anf. 14 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Sten Svensson uppehåller sig i debatten vid problemet om det är lämpligt att bilda naturreservat på Sydbillingen eller inte. Jag kommer inte att gå i svaromål när det gäller den frågan, eftersom den är föremål för regeringens prövning.

Då det gäller frågan om ersättningsmark vill jag erinra om att den lagstiftning vi har inte påbjuder att ersättningsmark skall kunna lämnas för att ett naturreservat skall kunna bildas. Däremot har jag själv vid flera tillfällen givit uttryck för den meningen att om det är möjligt bör ersättningsmark kunna lämnas i stället för det intrång som görs på den privata marken eller för den mark man lämnar ifrån sig. Men då bör man nog, Sten Svensson, driva den här frågan litet mer principiellt. Man kan inte bara säga att en sådan ordning skall gälla Sydbillingen, utan den skall i så fall gälla hela landet.

Att jag inte klart har kunnat uttala mig om huruvida detta förfarande är möjligt just när det gäller Sydbillingen beror på det som händer kring Hornborgasjön, där markägarna är i stort behov av ersättningsmark, och intrånget på Vretens skjutfält. Nu kommer dessutom Sydbillingen till.

Jag erinrar än en gång om det jag sagt i mitt svar: att ersättningsmark från domänfonden eller jordfonden under vissa förhållanden bör kunna ställas till förfogande i samband med reservatsbildning. Men jag kan inte i dag uttala mig om hur mycket det kan röra sig om.

Anf. 15 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Ja visst behöver vi en lagstiftning som föreskriver att man skall kunna erbjuda lämplig ersättningsmark innan man fattar principbeslut om ett naturreservat eller motsvarande intrång på enskilt ägd mark. I avvaktan på en sådan lagstiftning tycker jag att regeringen borde handla i den andan. Jag efterlyser ett sådant handlande. Det kan visas nu när frågan om Sydbillingen skall avgöras.

Dessutom är det en kostnadsfråga. Vi får vara glada om pengarna räcker till det som vi redan har beslutat, nämligen Hornborgasjöns restaurering och nationalparken i Tiveden.

Jag vill därför ge jordbruksministern ett gott råd: Låt bönderna få behålla sin skog och avskriv reservatstanken!

Bönderna har erbjudit sig redan på ett tidigt stadium att samarbeta med myndigheterna om ett naturvårdsanpassat skogsbruk – byggt på skogsvårdslagen. Ta vara på denna positiva vilja, och avstå från tvångsåtgärder mot en betydelsefull yrkeskår i vårt samhälle som redan är hårt trängd av den låga lönsamhetsnivån!

Anf. 16 Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Får jag påpeka för Sten Svensson att jag inte sade att jag kommer att arbeta för en lagstiftning som påbjuder att naturreservat skall kunna bildas bara, om ersättningsmark ställs till förfogande. Jag sade i stället att den nuvarande lagstiftningen inte påbjuder det, men att jag själv har verkat för att ersättningsmark skall kunna ställas till förfogande.

Frågan om lämpligheten av ett reservat på Sydbillingen vägrar jag att diskutera nu då ärendet prövas av regeringen.

Anf. 17 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag underströk vikten av att vi får en lagändring som gör det möjligt för markägarna att kräva besked om vad som skall hända med deras respektive brukningsenheter innan statsmakterna fattar beslut som leder till intrång på enskilt ägd mark. Den frågan har jag bl. a. väckt i en motion, som just nu är under behandling i jordbruksutskottet.

Men jag tycker ändå att vi i avvaktan på att få en sådan långsiktig lösning skall handla på ett sådant sätt att de enskilda människor som är berörda av detta intrång på ett tidigt stadium kan få information om möjligheterna till lämplig ersättningsmark innan ett principbeslut fattas som innebär tvångs-ingripande mot dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om bibehållande
av postkontoret
på Blidö*

6 § Svar på fråga 1981/82:112 om bibehållande av postkontoret på Blidö

Anf. 18 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Stina Andersson har frågat mig om min uppfattning när det gäller att ha kvar postkontoret på Blidö som ett led i bevarandet av en levande skärgård.

Min allmänna inställning är att postverket bör vara försiktigt med serviceförändringar. Något beslut om förändring av postservicen på Blidö har ännu inte fattats. Postverkets regionförvaltning i Stockholm har berett kommunen tillfälle att komma in med synpunkter på förvaltningens planer. Jag är därför inte beredd att nu närmare kommentera Stina Anderssons fråga.

Anf. 19 STINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Jag frågade om kommunikationsministerns uppfattning när det gäller bibehållandet av postkontoret på Blidö, men på den frågan synes kommunikationsministerns svar inte ha gett något klart besked. Det framhålls emellertid i svaret att man bör vara försiktig med serviceförändringar. Det håller jag faktiskt med kommunikationsministern om att man bör vara i det här fallet, alltså när det gäller Blidö postkontor. Men man bör kanske inte bara vara försiktig utan också kunna gå ett steg längre och avstyra ett nedläggningshot.

Vidare sägs i svaret att beslut om förändring av postservicen på Blidö ännu inte är fattat och att kommunen har beretts tillfälle att inkomma med sina synpunkter. Jag kan då nämna att Norrtälje kommun, som Blidö tillhör, i skärgårdspostutredningen så sent som den 30 november 1979 yttrade att av de tre postställena Furusund, Köpmanholm och Blidö, som ligger i denna del av Stockholms skärgård, borde två vara kvar, varav Blidö var det ena. Nyligen har också kommunstyrelsen i Norrtälje kommun uttalat att Blidö postkontor bör vara kvar även efter 1982.

I Stockholms län ser vi det som angeläget och viktigt att vi får ha kvar en levande skärgård och en levande landsbygd. Det händer ju exempelvis att först läggs affären ner, sedan postkontoret osv. Resultatet blir att därefter försvinner också människorna och att någon levande skärgård inte kan bevaras. Omfattningen av samhällelig service av olika slag har stor betydelse för ett områdes möjlighet att utvecklas i positiv riktning. Att ha tillgång till ett postkontor är därvid betydelsefullt, då ju postkontoret fyller en viktig funktion. En indragning av postkontoret på Blidö skulle vara olyckligt och motverka en fortsatt positiv uppbyggnad av berört skärgårdsområde.

Blidöborna är i dag väldigt oroade över den etableringsplan som finns och i vilken det står att postkontoret på Blidö bör läggas ner. Det finns ju också en skärgård utanför Blidö som berörs. Som jag nämnt tidigare har Norrtälje kommun för sin del en positiv inställning till ett bevarande av Blidö postkontor. Kan jag då utgå från att kommunikationsministern beaktar de

synpunkter som inkommer från kommunstyrelsen i Norrtälje kommun med anledning av att kommunen beretts tillfälle att inkomma med yttrande till postverkets regionförvaltning?

Jag vill ställa ett par följdfrågor:

Är kommunikationsministern i dag beredd att göra något positivt uttalande för ett bevarande av Blidö postkontor och därmed lugna de oroliga och upprörda blidöborna?

Jag vill också påminna om ett uttalande från postverkets generaldirektör i september 1980, då han bl. a. sade: "De många nedläggningarnas tid för postkontoren är nu förbi." I vilken utsträckning kan kommunikationsministern instämma i det uttalandet?

Anf. 20 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Generaldirektörens uttalanden får han naturligtvis motivera själv i de fall där det behövs. Jag tycker det låter som om det var ett klokt uttalande han har gjort i det här fallet.

När det gäller Stina Anderssons andra fråga, om jag i dag är beredd att ge någon mening till känna i Blidöfallet som skulle lugna dem som är berörda där ute, så vore det fel av mig att ge mig in på ett sådant resonemang. Jag sade ju i svaret att ärendet f. n. har gått på remiss till kommunen. Det är alltså en beredningsprocess som pågår, och det vore fel av mig att gå in mitt i den och avge något yttrande.

Jag hoppas att Stina Andersson är nöjd med vad jag har sagt om min allmänna inställning i dessa frågor, att man skall vara försiktig med att lägga ner postkontor. Men det innebär alltså inget ställningstagande i det konkreta fallet, eftersom jag inte gärna kan göra något sådant.

Anf. 21 STINA ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för det kompletterande svaret.

Kommunikationsministern instämmer i postgeneralens yttrande och säger att det är ett klokt uttalande. Då kan man väl utgå från att kommunikationsministern är av samma uppfattning, nämligen att de postkontor som vi har bl. a. i glesbygderna och i skärgården inte skall läggas ner.

Det är klart att det är en beredningsprocess som pågår f. n. – jag är väl medveten om det – med hänsyn till den plan som är utsänd. Men det hade varit tacknämligt om kommunikationsministern hade haft några tankar i någon riktning att framföra i det här fallet.

Anf. 22 Kommunikationsministern CLAES ELMSTEDT:

Herr talman! Det är kanske onödigt att upprepa, men jag tror att arbetsordningen i hela vårt system blir omöjlig att hantera om ett ansvarigt statsråd i olika frågor går in och avger en bestämd mening under ett ärendes beredning. Jag tror det är klokare att ha den arbetsprincipen att man väntar tills allt beslutsmaterial ligger på bordet – då tar man ställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

*Om bibehållande
av postkontoret
på Blidö*

Tisdagen den
24 november 1981

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om breddning
av gymnasieutbu-
det i Tidaholm
och Vara*

Anf. 23 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningens 6 kap. 1 § får jag meddela att jag på grund av resor inte är i tillfälle att besvara Göran Perssons interpellation om skolans förstärkningsresurser inom föreskriven tid. Jag avser att besvara interpellationen fredagen den 11 december.

8 § Svar på fråga 1981/82:77 om breddning av gymnasieutbudet i Tidaholm och Vara

Anf. 24 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Birgitta Johansson har frågat mig om jag, med anledning av utredningsarbetet om en flexiblere skolplanering, tänker låta orter som Tidaholm och Vara starta försöksverksamhet med social servicelinje i gymnasieskolan.

Enligt Birgitta Johansson har regeringen sagt nej, när Tidaholms och Vara kommuner velat starta sådan försöksverksamhet för att bredda gymnasieutbudet och ta ansvar för ungdomars sysselsättning.

Jag vill här först nämna att Tidaholms och Varas framställningar till regeringen var betydligt mer omfattande. Vad man begärde var att försöksverksamheten med yrkesinriktade linjer på icke gymnasieort skulle avskaffas, att gymnasieskolutbildning på dessa orter skulle jämföras med övrig gymnasieskolutbildning och att uppdelningen i gymnasieorter och icke gymnasieorter skulle upphöra.

Med gymnasieort avses den ort inom en gymnasieregion dit den gymnasiala utbildningen är koncentrerad. Uppdelningen i gymnasieorter och icke gymnasieorter har sitt upphov i 1968 års riksdagsbeslut om den integrerade gymnasieskolan, som skall sammanföra elever med både praktiska och teoretiska utbildningsmål. Man behövde då kunna erbjuda eleverna flertalet gymnasielinjer på de orter som hade eller skulle få gymnasieskola. Med den differentiering av den gamla yrkesskolan som föreslogs krävdes ett rätt stort elevunderlag för att utbudet skulle kunna bli tillräckligt stort och skiftande. Antalet g-orter kunde därmed inte ökas särskilt mycket.

I betänkandet om en flexiblere skolplanering diskuteras bl. a. möjligheterna att nyetablera yrkesinriktad utbildning på icke gymnasieort. Det var bl. a. för att inte föregripa remissbehandlingen av detta betänkande som regeringen inte vidtog några åtgärder beträffande framställningarna från Tidaholm och Vara.

Vad till slut gäller inrättandet av en studieväg på en viss ort vill jag erinra om att sådana frågor avgörs av skolöverstyrelsen inom de ramar som anges av regering och riksdag. I fråga om just social servicelinje gäller att denna bedrivs som försöksverksamhet inom en ram av 2 000 elevplatser i årskurs 1

läsåret 1981/82. Skolöverstyrelsen har avslagit framställningar från Tidaholm och Vara om inrättande av social servicelinje.

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

Anf. 25 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Frågan ställdes den 3 november, alltså för tre veckor sedan. Med hänsyn till den långa tid som förflutit sedan frågan ställdes hade de berörda kommunerna och jag själv hoppats på ett positivare besked om försöksverksamhet med yrkesinriktade linjer på icke gymnasieort.

I Skaraborgs län finns f. n. gymnasieskolor av kategorin "särskild enhet typ 1" på två orter, nämligen Tidaholm och Vara. I båda fallen är skolenheten väl etablerad som inslag i kommunens skolväsende och anses ha betydelse för serviceutbudet i kommunen.

Sedan beslutet om den integrerade gymnasieskolan fattades har ett flertal betydande förändringar inträtt beträffande kravet på utbildning för ungdom i åldern 16–18 år. Den omfattande ungdomsarbetslösheten har tvingat fram åtgärder, innebärande ett ökat ansvar för kommunerna, särskilt då det gäller ungdomar i dessa åldrar. Den s. k. ungdomsgarantin, vilken innebär ett generellt ansvar för ungdomar upp till 18 år, är en viktig uppgift för kommunernas skolstyrelser.

Tidaholms och Vara kommuner har gjort framställning om att få starta försöksverksamhet med social servicelinje. Länsstyrelsen och länskolnämnden i Skaraborgs län har tillstyrkt de berörda kommunernas framställan.

Det är bara att beklaga att regeringen här har en negativ inställning. Den bidrar till att obalansen i utbildningsutbudet kommer att bestå. Den obalansen drabbar särskilt flickorna, som redan nu är mer utsatta för arbetslöshet.

Det vore bra om statsrådet här i dag kunde ge mig besked om när man tänker vidta åtgärder med anledning av den remissbehandling som har företagits av utredningsförslaget om flexiblere skolplanering och som nu tydligen är avslutad. Det vore intressant att få veta vad regeringen har för uppfattning i den här frågan.

Jag har läst i pressen att statsrådet har för avsikt att besöka Skaraborgs län på fredag och där träffa representanter för bl. a. kommunstyrelser och länskolnämnd. Det vore väl lämpligt att kunna ge dem ett mera positivt besked – att frågan kommer upp vid det tillfället är jag alldeles säker på; det är eniga kommunstyrelser och eniga skolstyrelser som står bakom framställningen.

Anf. 26 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Den fråga som Birgitta Johansson ställt är egentligen ett bevis för behovet av en flexiblere gymnasieplanering. Olägenheten med en för långt driven centralisering när det gäller gymnasieorganisationen har man på flera håll börjat märka. Därför kommer vi på utbildningsdepartementet att arbeta fram en proposition som tar hänsyn till de brister som f. n. råder

*Om breddning
av gymnasieutbudet i Tidaholm
och Vara*

*Om total vertikal
integration i skol-
organisationen*

och vållar onödigt många elever olägenheter i form av långa resvägar och ibland även inackordering.

Betänkandet En flexiblare skolplanering, som skall ligga till grund för propositionen, är f. n. föremål för remissbehandling. Remisstiden går ut den 1 februari.

Anf. 27 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för upplysningen att vi tydligen efter den 1 februari kan vänta ett besked på denna punkt. Visserligen blir inte de ungdomar som i dag skulle vilja komma in på gymnasieskolan hjälpta därmed, men vi hoppas att alla ungdomar i framtiden kan få plats på gymnasieskolan.

Anf. 28 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Även om man spontant kan ställa sig positiv till de frågor som Birgitta Johansson tar upp vill jag understryka att vi kommer att lägga fram ett förslag som underlättar lösningar vid den mån de blir praktiskt möjliga att åstadkomma. Det säger en del om vår inställning när det gäller en skolplanering som är bättre anpassad till både tätort och landsbygd.

Anf. 29 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vara och Tidaholms kommuner, som jag speciellt har frågat om, har enligt vad länsstyrelsen och läns skolnämnden har påpekat i ett yttrande till skolöverstyrelsen en långt framförhållen skolplanering. Därför anser jag att jag kan tyda statsrådets uttalande så att det för dessa kommuner finns stora möjligheter i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1981/82:91 om total vertikal integration i skolorganisationen

Anf. 30 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig om vad jag anser om total vertikal integration i skolorganisationen.

Begreppet total vertikal integration är mångtydigt. En skolverksamhet kan sägas vara vertikalt integrerad då undervisningen sker gemensamt för eleverna, oberoende av deras ålder. Ibland avses med integration endast att annan verksamhet än undervisning är gemensam eller att verksamheten äger rum i samma byggnader för alla elever. Någon gång avses med vertikal integration enbart att det finns en för flera stadier gemensam skolläring.

Enligt mål och riktlinjer i den nya läroplanen för grundskolan (Lgr 80) är en vertikal integration av olika årskurser inom ett stadium värdefull. Exempelvis kan en arbetsenhet bestå av årskurserna 1, 2 och 3. En arbetsenhet kan också bestå av elever på olika stadier. Fria aktiviteter inom

*Om total vertikal
integration i skol-
organisationen*

grundskolan kan enligt läroplanen vara gemensamma för flera stadier. Möjligheterna till vertikal integration mellan förskolan och grundskolan behandlas av utredningen (U 1981:01) om samverkan mellan förskola och skola. Utredningen skall enligt sina direktiv bl. a. studera erfarenheterna från förskolan av arbete i syskongrupper och i vilken utsträckning detta arbetssätt kan överföras till grundskolan och då speciellt lågstadiet.

Byggnader och skolledning är ofta gemensamma för flera stadier i grundskolan. I utredningsbetänkandet (Ds U 1981:7) En flexiblere skolplanering föreslås åtgärder som skall göra det möjligt att anordna små högstadier och därmed öka möjligheterna till vertikal integration. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Före gymnasieskolans införande år 1971 fanns i viss utsträckning gemensam skolledning och gemensamma lokaler för grundskola och gymnasium eller fackskola. Riksdagens principbeslut om införande av gymnasieskola innebar att det tidigare gymnasiet integrerades horisontellt med fackskola och yrkesskola. Studievägar med olika inriktning och längd borde förekomma i samma skolenhet.

En vertikal integration mellan klasser i grundskolan och gymnasieskolan i betydelsen undervisning inom samma byggnad eller skolenhet förekommer fortfarande i vissa fall. En sådan organisation leder emellertid antingen till mycket stora enheter eller till att den gymnasieskola som anknyts till grundskolan blir begränsad till att omfatta ett fåtal studievägar, ofta sådana som karakteriserade det gamla läroverket.

Vertikal integration kan alltså ses ur flera aspekter. Det värde som ligger i den, t. ex. att lärare kan få kännedom om undervisningen på flera stadier, måste vägas mot riskerna för ensidighet i skolenheternas sammansättning och mot ekonomiska krav på en rationell organisation.

Anf. 31 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Tillander för svaret på min fråga, som löd: Vad anser statsrådet om total vertikal integration i skolororganisationen?

Jag är nöjd med svaret till någon liten del, men jag är icke nöjd till större delen. Låt mig börja från början.

Total vertikal integration innebär att låg-, mellan- och högstadierna samt gymnasieskolan förläggs till samma skola. Tolv årskurser arbetar således i nära kontakt med varandra.

Låt mig understryka att avsikten inte är att den enskilda eleven absolut skall tillbringa sina tolv skolår i samma skola. Nej, den positiva effekten är istället att elever från tolv olika årskurser lär sig att umgås med varandra, att arbeta parallellt eller tillsammans, att respektera varandra och visa hänsyn mot varandra. Den vertikala skolan innebär en innehållsmässig förankring i flera delar av skolarbetet: projektarbete, temadagar, fadderverksamhet, friluftsdagar, för att exemplifiera några av de möjligheter som den vertikala skolan har.

Projektarbeten och temaarbeten kan naturligtvis genomföras över alla

*Om total vertikal
integration i skol-
organisationen*

stadierna, med elever i olika åldrar som resurs och som stöd för varandra. På det sättet engageras kanske elever i åldrarna ända från 7 år till 19 år i ett gemensamt arbete. Här har vi en bit av den existerande verksamhet som medför en positiv åldersintegration. Likaså kan naturligtvis friluftsdagarna utnyttjas i detta kontaktskapande syfte.

Fadderverksamheten är ytterst väsentlig. Gymnasister eller högstadicelever tar t. ex. hand om ängsliga yngre kamrater på lågstadiet, och, nota bene, den verksamheten, det samarbetet mellan högstadicelever och gymnasister å ena sidan och de små eleverna i skolan å andra är utvecklande för alla grupper som deltar.

Lars Du Rietz utredning En flexiblere skolplanering, som Ulla Tillander var inne på redan i det tidigare svar som hon gav, har lovordats av Ulla Tillander, och det förstår jag. I den finner man nämligen många av de idéer och tankar som präglar den vertikala skolan. Lärarna i de här skolorna får en mer flexibel tjänstgöring. De undervisar ofta på flera stadier. Detta gagnar både dem själva som individer och främst naturligtvis deras yrkesutövning.

Genom verksamhet med projektarbeten och temadagar kommer lärarna i kontakt med många av de elever som är i skolan och som de själva icke undervisar. Främlingskapet minskar, och den trygga miljön vinner terräng.

Jag märker att min taletid är slut, och jag ber att få återkomma i replik.

Anf. 32 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Man kan fråga sig hur stor den här totalt vertikalt integrerade skolan skall vara – om den skall innefatta både grundskolan och gymnasieskolan för att vara totalt vertikalt integrerad.

Om grundskoledelen har tre paralleller, får den ungefär 650 elever. Vill vi begränsa skolstorleken till 1 000 elever totalt, kan ju gymnasieskolan bara bestå av högst fyra treåriga linjer eller sex tvååriga teoretiska linjer. De fyra treåriga linjer som tar emot flest elever är ekonomisk, samhällsvetenskaplig, naturvetenskaplig och teknisk linje. Sammanlagt tar de emot ca 25 % av en årskull. Förlägger vi de linjerna till den tänkta skolan skulle 20 av de 80 avgångseleverna från grundskolan kunna fortsätta på samma skolenhet. För dem blev skolenheten integrerad. För de övriga 60 blev det ingen integration. Och av eleverna i gymnasieskolans årskurs 1 skulle hela 80 % komma från annan skolenhet. Den skola som är totalt integrerad för alla elever är en omöjlighet, om man inte vill bygga mastodontskolor.

När det gäller det mångtydiga begrepp som avses med vertikal integration, har jag redan påpekat att det inte är något nytt, vilket ju i och för sig inte gör saken sämre. Man talar om nyupptäckter. Det som anses gammalt och förlegat, förkastat och bortglömt befinns plötsligt fungera förträffligt i en ny situation. Ett exempel på det är renässansen för B-skoleformen. Den förkastades i samband med att skolornas storlek gjorde den antikverad. Nu upptäcker man den på nytt som ett förträffligt pedagogiskt medel, med vilket

man kan bibehålla mindre skolor. De fördelar som stora centraliserade skolor eventuellt kunde ha uppvägs inte av nackdelar som de kunde innebära, med långa resor och långa skoldagar. B-skolorna kan innebära utlokalisering av klasser från en central skola med gemensam skolledning och administration, och det blir mycket billigare än om varje skola hade haft sin egen skolledning.

Anf. 33 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Statsrådet talar här om mastodontskolor. Som bekant decentraliserar vi f. n. gymnasierna ute i landet. Där om skriver också Lars Du Rietz i sin utredning. I verkligheten innebär detta inte att man får några mastodontskolor. Jag tror att Ulla Tillander vet att det i Stockholms kommun finns ett par exempel på skolor av ifrågakarande slag, som rakt inte är några mastodontskolor och som fungerar väl. Jag är ledsen över att Ulla Tillander inte ännu – jag tror att hon kommer att begagna tillfället att göra detta – har varit ute och besökt dessa skolor. Kanske får hon då en annan uppfattning. Det är självklart att sådana skolor inte kan ha ett utbud omfattande alla linjer, men den nackdelen kan kompenseras genom de fördelar som skolorna dock kan visa upp.

Jag var litet mångordig, herr talman, i mitt första anförande, och jag är rädd för att jag snart kan bli nedklubbad även i det här anförandet. Jag skall därför skynda mig att ställa några kompletterande frågor.

Många människor har en mycket positiv syn på den totala vertikala integrationen. Vilka slutsatser vill Ulla Tillander dra av detta för dessa människors räkning? Borde inte denna totala vertikala integration, som eventuellt är på väg ut ur vår skolorganisation, dessförinnan utvärderas? Jag hade f. ö. hoppats att SÖ för länge sedan skulle ha initierat en sådan utvärdering. Har vi inte i vår skolorganisation plats för en sådan alternativ skolform? Det vore väl dåligt av oss, som har ett så väl utvecklat utbildningssystem, att inte i detta kunna inrymma det alternativet. Det tycker jag att Ulla Tillander kunde hålla med om.

Min sista fråga till Ulla Tillander är: Fordrar inte respekten för alla de många elever, lärare och föräldrar som är engagerade i denna fråga att en sådan utvärdering kommer till stånd?

Anf. 34 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Anledningen till att vi till våren kommer att lägga fram en proposition, som kommer att ge möjlighet till planering av mindre skolenheter, är just att så många människor är engagerade för inrättandet av sådana skolor. Men den möjligheten gäller för både tätort och landsbygd.

Elisabeth Fleetwood är ju en varm förespråkare av att lärare skall få undervisa på flera stadier. Det innebär att lärare på gymnasiet undervisar på högstadiet, men också på mellanstadiet, utan att ha egentlig utbildning för det. Jag skulle vilja fråga Elisabeth Fleetwood: Anser Elisabeth Fleetwood att det är tillfredsställande att man undervisar på ett stadium utan att man har en utbildning som är anpassad för detta? Om svaret är ja, anser Elisabeth

Fleetwood då också att lärare skall få undervisa på högre skolstadier än det egna, utan utbildning för detta?

Om svaret är nej på de här två frågorna, vilket skulle innebära att Elisabeth Fleetwood anser att det krävs särskild utbildning både när lärare går ned till lägre skolstadier än det egna och när lärare går upp till högre skolstadier än det egna, ansluter sig Elisabeth Fleetwood då till det förslag som är närbesläktat med LUK-utredningen?

Anf. 35 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Det förslag om möjlighet till mindre skolenheter som kommer i vår är bra. Samtidigt vill jag påpeka att vi redan har några mindre skolor som fungerar väl. Därför tycker jag att jag efter vad Ulla Tillander sade i den sista delen av sitt anförande kan konstatera att den utvärdering som jag har efterfrågat är ännu mer väsentlig.

Ulla Tillander frågar mig vad jag anser om lärarnas möjligheter att undervisa på annat skolstadium än det egna. Ja, kanske är det lättare för en lärare som är utbildad för gymnasieundervisning att undervisa på högsta stadiet. Min 20-åriga erfarenhet av detta är enbart positiv. Det finns många psykosociala faktorer som kommer in i bilden. Det ger mycket av kontinuitet för eleverna, och det tar bort mycket av den oro vid stadiövergången som vi här i kammaren så många gånger tidigare har konstaterat. Jag uppberor: Vill Ulla Tillander hjälpa oss med att få till stånd en utvärdering av den vertikala skolorganisationen?

Anf. 36 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag har faktiskt en positiv inställning exempelvis till en utbildning som ger möjlighet att överskrida gränserna mellan stadierna, och den positiva inställningen grundar sig på en egen erfarenhet som jag har. Det var till väsentlig del vidareutbildade folkskollärare – vilka alltså hade pedagogisk erfarenhet av undervisning på två stadier – som bidrog till att enhetsskolan och senare också grundskolan kunde genomföras. Det var en pionjärinsats, och den genomfördes trots kraftigt motstånd från kretsar som på den tiden inte hade någon förståelse för vertikal integration.

Anf. 37 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag är naturligtvis mycket tacksam för den positiva inställning som Ulla Tillander säger sig ha beträffande överskridande av stadierna. Det är samma erfarenhet som jag har gjort.

Men i och med att Ulla Tillander tar upp folkskollärarens mycket fina insats och deras möjlighet att undervisa uppåt vill jag fråga: Borde inte samma effekt kunna förväntas när det gäller övergång högsta stadium–gymnasium? Varför skulle de lärarna vara sämre skaffade än folkskollärarna att undervisa på flera stadier?

Anf. 38 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Om inte skolenheterna skall bli mastodonter kommer det alltid att vara en mycket begränsad grupp elever som kan gå i samma skolenhet i såväl grundskola som gymnasium. Det hindrar inte att det kan finnas många fördelar med ett sådant arrangemang i alla fall, och jag har nämnt värdet av att lärare tjänstgör på olika stadier. Jag vill tillägga att det också ligger ett värde i att äldre elever kan ta ansvar för yngre.

Anf. 39 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag sade redan tidigare att vi naturligtvis inte kunde ha alla valmöjligheter i dessa vertikala skolformer. Men samtidigt är det ju så att vi har sagt att vi skall skapa skolformer efter de behov som föreligger. Då tycker jag att det passar väl med den skolform som man har bl. a. i tätorter, där det inte är nödvändigt att i varje skola kunna välja varje linje utan man kan välja en linje i närliggande skola.

Jag tycker alltså att det senast framförda argumentet inte på något sätt upphäver de positiva konsekvenser som jag har pekat på. Och jag frågar fortfarande om vi inte skulle kunna få en utvärdering av den totala vertikala integrationen i vår skolorganisation.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1981/82:92 om skoldirektionens bedömning av gymnasieorganisationen i Stockholm

Anf. 40 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Britt Mogård har frågat mig på vilken grund jag har avvisat skoldirektionens bedömning av gymnasieorganisationen i Stockholm.

Den 24 september 1981 avslog regeringen besvär av Stockholms skoldirektion över skolöverstyrelsens beslut att dra in två skolenheter med gymnasieskola i Stockholms kommun, Ahlströmska skolan och Höglandsskolan, fr. o. m. den 1 juli 1982.

Vid bedömningen av skolenhetsorganisationen för gymnasieskolan i Stockholms kommun efter den 30 juni 1982 måste hänsyn tas bl. a. till uppdelningen av de teoretiska linjerna på ett mycket stort antal skolenheter och till det minskade behovet av utbildningsplatser vid mitten av 1980-talet. De teoretiska linjerna är i Stockholms kommun f. n. uppdelade på inte mindre än 25 skolenheter. 13 av dessa skolenheter hade läsåret 1978/79 endast en intagningsklass sammanlagt på de humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna. Lika många enheter hade endast en intagningsklass på naturvetenskaplig linje. Uppdelningen på halvklasser inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna som görs i Stockholm medför ökade lärarkostnader, och en sådan uppdelning förekommer normalt inte i landets övriga större kommuner. Uppsplittningen av utbildningen på ett stort antal skolenheter medför dessutom ökade kostnader för skolledning.

Tisdagen den
24 november 1981

Om skoldirektionens bedömning av gymnasieorganisationen i Stockholm

Enligt de av skolöverstyrelsen redovisade beräkningarna uppstår 1982 på de teoretiska linjerna i Stockholms kommun ett överskott på 12 klasser i jämförelse med läsåret 1978/79, och 1985 stiger överskottet till 47 klasser vid en oförändrad intagningskapacitet i kranskommunerna. Det minskade behovet av teoretisk utbildning fram till 1985 medför att en minskning av antalet skolenheter med sådan inriktning inom gymnasieskolan i Stockholm är nödvändig. Enligt skolöverstyrelsens bedömning motsvarar det minskade behovet av teoretisk utbildning ungefär kapaciteten vid nio av de nuvarande gymnasieskolenheterna med teoretiska linjer.

Mot denna bakgrund och mot bakgrund av att regeringen redan en gång, 1979, givit Stockholms skoldirektion en möjlighet att ytterligare överväga skolenhetsorganisationen vid gymnasieskolan i kommunen, avslog regeringen skoldirektionens besvär över skolöverstyrelsens beslut.

Anf. 41 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Tillander för svaret. Men jag vill påpeka att regeringens beslut bara gäller nedläggningen av de här båda skolorna. Skolministerns uppfattning om omfattningen av Stockholms gymnasieskolorganisation har i sammanhanget inte efterhört.

Skoldirektionen i Stockholm inser att gymnasieskolorganisationen måste krympas. Det kunde skolministern utläsa av handlingarna. Men skoldirektionen vill se över hela gymnasieskolorganisationen i ett sammanhang. Det tycker jag är en rimlig ståndpunkt. Skoldirektionen hävdar vidare att indragningen av de båda skolorna kan få olyckliga konsekvenser, eftersom indragningen påverkar grundskoleverksamheten vid skolorna. Också det är en rimlig ståndpunkt, eftersom dessa skolor har en speciell utformning, med vertikal organisation genom hela skoltiden.

Skoldirektionen begär rådruum. Också det tycker jag är en rimlig begäran. Skoldirektionens planeringskommitté har givit skolförvaltningen direktiv att lägga fram förslag om att minska gymnasieorganisationen genom att dra in fyra andra skolor. Jag anser inte att jag kan bedöma om detta är klokt eller inte, och det är heller inte min sak. Inte heller är det, såvitt jag kan bedöma, skolministerns sak.

Varför går skolministern emot så rimliga ståndpunkter? Skoldirektionen slår vakt om två små skolor, men skolministern säger nej. Det stämmer dåligt med deklARATIONER i andra sammanhang.

Skolministern har också uttryckt sig mycket positivt om den decentralisering som har genomförts under de senaste åren. Av svaren på både min fråga och Elisabeth Fleetwoods fråga förefaller det som om skolministern inte riktigt har förstått vad decentralisering innebär, nämligen en självständig lokal bedömning inom de ramar och med de mål som regering och riksdag har dragit upp. Men decentralisering kan aldrig lyckas, om lokala beslut så här lättvindigt sätts åt sidan.

Anf. 42 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag vill först påminna Britt Mogård om någonting som Britt Mogård naturligtvis redan känner till, och det är att skolan lever under sparsamhetens kalla stjärna. Alla är ju rörande överens om att det *skall* sparas, men den enigheten är av mycket bräckligt slag. När man själv berörs av sparåtgärder, då är det stopp: *andra* skall spara – bara jag själv slipper undan! Men när alla andra tänker på sig och ingen tänker på mig, måste man ju protestera.

För det första är det ju som jag sade så, att Stockholms gymnasieorganisation är åtskilliga nummer för stor. Och det som är för stort och överdimensionerat, vad är det annat än byråkrati? Att få Britt Mogård med på att skära i byråkratin trodde jag inte var någon svårighet. Märk väl att det inte behöver vara fråga om att utrymma och lägga ner skolor utan att det gäller att minska den administration som är för personaltät och därför kostar för mycket.

För det andra är det kanske dags att skingra missuppfattningen att det är vi på utbildningsdepartementet som föreslår vilka skolor som skall läggas ner. Det är SÖ som i samråd med kommunerna skall besluta om vilka gymnasieskolor som skall läggas ner som självständiga enheter. Stockholms kommun har hela tiden haft möjlighet att själv påverka hur nedskärningen skulle ske, men det har man inte gjort, trots att man vetat *att* en nedskärning måste göras.

Anf. 43 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Det är väl ändå att blanda bort korten – att börja diskutera om vi skall spara eller inte. Där vet Ulla Tillander att vi är rörande eniga.

Det är riktigt att gymnasieorganisationen i Stockholm är för stor, men byråkratiargumentet kom väl till ett bra tag efter regeringsbeslutet, om jag har förstått saken rätt – i varje fall fanns det inte med i den första presentationen av vad beslutet innebar. Beslutet gäller nedläggning av de här två skolorna och ingenting annat, och det kan skolministern aldrig svära sig fri från. Jag tycker att det är ett ytterligt beklagligt beslut, och det skulle vara väldigt bra ifall skolministern också beklagade detta förhastade beslut.

Anf. 44 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Såvitt jag förstår har Stockholms kommuns passiva underlåtenhet inneburit att man har avstått dels från att påverka beslutet om vilka gymnasieenheter som skall läggas ner, dels från att utnyttja möjligheten att bibehålla skolorna genom att infoga dem i ett angränsande gymnasium. Skolan kan vara kvar och eleverna kan fortsätta. Den administrativa enheten har visserligen blivit större, vilket innebär att klassgenomsnittet kanske blir något högre än vad man hittills har varit van vid, men inte större än vad flertalet gymnasister i dag i andra delar av landet är vana vid. Denna möjlighet står fortfarande öppen.

Tisdagen den
24 november 1981

*Om innebörden
av statsrådsutta-
lande om föräl-
drainflytande i
skolan*

Anf. 45 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Jag tycker att argumenteringen blir underligare och underligare. Om Stockholms kommun har visat passiv underlåtenhet, finns det väl ingen anledning för skolministern att se till att två små skolor läggs ner. Det går väl att tala med skoldirektionen och säga till den att rappa på. Det har den uppenbarligen nu också gjort.

Anf. 46 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Regeringen har år 1979 gett Stockholms skoldirektion möjlighet att överväga vilka gymnasieskolenheter i kommunen som skall dras in. År 1977 beslöt skolöverstyrelsen att Höglandsskolan och Ahlströmska skolan skulle dras in från den 1 juli 1980. Skoldirektionen överklagade beslutet, och regeringen medgav att dessa båda skolenheter skulle få finnas kvar t. o. m. utgången av juni 1982 och att frågan om fortsatt tillstånd skulle prövas senare.

En minskning av antalet gymnasieenheter med teoretiska linjer i Stockholm är nödvändig, det måste man slå fast. Skoldirektionen har i det fall vi nu diskuterar inte lämnat underlag för en annan lösning än en indragning av Ahlströmska skolan och Höglandsskolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1981/82:93 om innebörden av statsrådsuttalande om föräldrainflytande i skolan

Anf. 47 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Britt Mogård har frågat mig om intervjun med mig i tidningen Barn, nr 6 för 1981, där det står "Ulla Tillander kan definitivt inte tänka sig ett vidare föräldrainflytande än nu", på ett korrekt sätt återger min mening.

Jag vill till att börja med erinra om att riksdagen så sent som för ungefär ett år sedan har fattat beslut om elevers och föräldrars medinflytande i skolan. I den proposition som låg till grund för beslutet redovisas dels tidigare framlagda utredningsförslag, dels uppgifter om pågående utredningsarbete bl. a. inom kommunaldemokratiska kommittén i frågor som har betydelse i detta sammanhang. Föredraganden anförde att slutlig ställning till frågan om inflytande för elever och föräldrar kunde tas först när klarhet hade vunnits i frågor som var under utredning. Detta hindrade emellertid inte att vissa förändringar kunde och borde genomföras dessförinnan. I propositionen lades därför fram förslag om sådana förändringar. Dessa förslag, som riksdagen anslöt sig till, avser bl. a. skyldighet för rektor att informera och samråda med företrädare för elever och föräldrar. De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli i år.

Jag tillmäter samarbetet mellan föräldrar och skola mycket stor betydelse. Enligt min mening innebär de nya reglerna ett värdefullt hjälpmedel för

föräldrar och elever i deras medverkan i arbetet på att skapa en så bra skola som möjligt. De nya reglerna innebär ett komplement till de samverkansformer som finns sedan tidigare. Rektor och företrädare för eleverna och föräldrarna får själva finna lämpliga former för information och samråd enligt de nya reglerna. Det finns möjlighet att med skolstyrelsens medgivande använda skolkonferensen, i vilken ingår även personal som representerar olika delar av skolverksamheten, men man kan också välja andra lösningar. Det ligger i elevernas och föräldrarnas intresse att på bästa sätt utveckla ett inflytande med de hjälpmedel som nu står till förfogande. Den nya ordning som har införts i år måste få verka en tid och utvärderas innan det kan bli aktuellt att överväga ändringar. Jag vill i det sammanhanget också nämna att resultatet ännu inte föreligger av det utredningsarbete som åberopas i propositionen om elevers och föräldrars medinflytande i skolan.

Jag vill till slut slå fast att samarbete och samverkan mellan hem och skola är en omistlig del av den skola som börjat växa fram under 1980-talet.

Anf. 48 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Ansvaret för barns fostran och utbildning vilar enligt allmänt rättsmedvetande och svensk lagstiftning ytterst på föräldrarna. Föräldrabalken slår fast det ansvaret, och av skollagens 1 § framgår att skolan skall samarbeta med hemmen. Också läroplanen för grundskolan betonar starkt detta.

Dess värre har vi ingen tradition i det allmänna skolväsendet när det gäller föräldrainflytande, till skillnad från t. ex. de anglosaxiska länderna, där skolan alltid har varit en föräldraangelägenhet. Skolan har i Sverige mera uppfattats, och uppfattat sig, som en myndighet. Därför krävs det i Sverige mer påtagliga formella åtgärder för att stimulera ett mer vitalt föräldraengagemang.

Det var bakgrunden till att SIA-utredningen föreslog en bestyrelse som ett ledningsorgan för skolan, i vilket föräldrarna kunde göra sin röst hörd. Dess värre har vi nu inte kommit längre när det gäller denna fråga än till det beslut om rektors samråds- och informationsskyldighet som riksdagen fattade förra hösten. För min del betraktar jag det bara som ett första steg mot ett alltmer vidgat föräldrainflytande. Det framgick också av propositionen om rektors samråds-skyldighet att vi skulle se det så.

Det utesluter inte att det är nödvändigt att vi arbetar på många olika sätt för att få föräldrarna att medverka när det gäller deras barns skolgång. Så har också skett i många år, utan att vi kan hävda att vi har kommit så särskilt långt. Vad det enligt min mening gäller är att göra föräldrarna medvetna om att de har rätt, och skyldighet, att påverka skolans arbete. Den medvetenheten kan inte uppstå utan att man arbetar vidare mot den form av samråd och beslut som SIA-utredningen föreslog.

Skolministerns uttalande, som det återgavs i tidskriften *Barn*, är därför utomordentligt olyckligt, eftersom det markerar, "hit, men inte längre". Jag kan inte finna att vare sig politiker eller skolpersonal kan hävda någon sorts bättre rätt än föräldrarna. Det är deras barn det gäller.

*Om innebörden
av statsrådsuttalande
om föräldrainflytande i
skolan*

*Om innebörden
av statsrådsutta-
lande om föräl-
drainflytande i
skolan*

Den långa utläggningen med anledning av min fråga innebär, såvitt jag kan begripa, att skolministerns svar tack och lov är: Nej, jag är inte korrekt citerad. Då tycker jag att skolministern skall säga det. Eller har jag möjligen missuppfattat saken?

Anf. 49 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! De former som jag har pekat på i mitt svar tycker jag innebär ett stort steg framåt när det gäller föräldrainflytande. Det är därför ganska intressant att lägga märke till att Britt Mogård inte är nöjd med det förslag som hon själv har lagt fram.

Jag tycker att det är ganska naturligt att man prövar de former för föräldrainflytande som nu har skapats. Det är viktigt att vi skyndar långsamt. Det är ju ingen idé att vi förivrar oss och gör fel.

Jag vill inte påstå att citatet i tidskriften Barn var fel. Men jag vill i detta sammanhang starkt understryka Hem och skola-föreningarnas viktiga insats. En sida av deras verksamhet som är speciellt värdefull är variationsrikedomen. Den tyder på att framväxten inte har skett på kommando uppifrån, utan med den kraft som det innebär att man uppfyller de behov som den enskilda skolan har haft. Hem och skola-föreningarna är inte någon drivhusprodukt, utan har med sin egen inneboende kraft fått växa till den styrka som de nu har som en integrerad del av skolans liv. Och det föräldrainflytande som vi får genom dem har vi svårt att undvara. Detta ger en påminnelse om att en växt för att den skall bli perenn måste växa ganska långsamt.

Jag vill tillägga två andra synpunkter. Den ena är en reflexion som jag vet att många lärare har gjort. Det är många föräldrar som lärarna skulle vilja träffa, men som aldrig deltar i t. ex. föräldramöten.

Den andra synpunkten är att det, när man diskuterar föräldrars roll i skolans liv, är väsentligt att man slår fast att föräldrarnas viktigaste uppgift är att vara föräldrar. Det är ett engagemang som kräver både tid och kraft, det märks omedelbart i skolan. Den uppgiften kan skolan aldrig ersätta, vare sig med SIA-skolan eller med samlad skoldag. Därför är det oerhört viktigt att en klassföreståndare på tu man hand kan föra ett samtal på företroendebas om gemensamma bekymmer men också om glädjeämnen. Det är sällan som effekten av ett sådant samtal uteblir.

Anf. 50 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Det var illa att skolministern inte ville säga att hon inte är korrekt citerad. Det innebär alltså att uttalandet "Ulla Tillander kan definitivt inte tänka sig ett vidare föräldrainflytande än nu" står kvar oemotsagt. Det innebär också att skolministern avviker från riksdagens uppfattning, eftersom riksdagen i samband med propositionen om rektors samrådsskyldighet utan någon som helst protest accepterade mitt uttalande, som löd:

"Av skäl som jag anger i det följande är jag inte nu beredd att ta slutlig ställning till förslaget om skolnämnder. Jag anhåller emellertid om att få ta

upp frågan om vissa förbättringar av elevernas och föräldrarnas möjligheter till inflytande ---.”

Skolnämnderna är inte alls avfärdade. Det finns ett riksdagsbeslut om att ledningsorgan i en eller annan form skall införas. Jag tror alltså att skolministern får vara så vänlig och ta tillbaka eller ändra sin uppfattning om ”hit, men inte längre”, för den stämmer inte med vad riksdagen i övrigt tycker.

Anf. 51 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Britt Mogård behöver inte vara orolig – jag står bakom de riksdagsbeslut som har fattats när det gäller föräldrainflytande i skolan. Men är det något som man har lärt sig av alla de skolreformer som har sjuösatts, så är det att beslut och genomförande inte är riktigt samma sak. Därför ligger den lärdomen nära till hands att man tar ett steg i sänder, att man kollar upp. Det måste ges tillfälle till en utvärdering, för det går fortare framåt om man tar ett steg i rätt riktning än om man två steg åt fel håll. Det betyder att även om man är positiv till ökat inflytande för föräldrar i skolan, så är man det i medvetande om svårigheten att alltid hitta de rätta praktiska lösningarna. Mitt grundtips är därför att man gör klokt i att skynda långsamt.

Anf. 52 BRITT MOGÅRD (m):

Herr talman! Utvärdering av vad? Vi har ju ännu inte kommit fram till något förslag om skolnämnder, långt mindre till något beslut. Blanda inte ihop skolnämnder och den mycket mindre åtgärden som bara innebär förbättrade möjligheter i dagens läge! Den skall vi naturligtvis gärna utvärdera. Men det vore fasligt illa om vi inte arbetade vidare för skolnämnder. Skälet till att vi inte har gjort det tidigare är ju den kommunaldemokratiska utredningen, som vi fortfarande, enligt Ulla Tillanders svar, väntar på resultatet från. Tala inte om utvärdering av skolnämnder, för vi har inte några sådana ännu!

Anf. 53 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag tror faktiskt inte att man löser alla dessa problem med föräldrainflytande även om man inför skolnämnder. Britt Mogård talar sig varm för ökat föräldrainflytande. I det avscendet är det inte svårt att instämma med Britt Mogård. Men jag ifrågasätter om Britt Mogård till fullo inser svårigheten. Det är ju fråga om alla föräldrars inflytande, också deras som inte hinner, orkar eller kan ställa upp. Det är ett statistiskt faktum att föräldrarnas engagemang är störst på lågstadiet, samtidigt som det är på högstadiet som de största problemen finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om yrkesintro-
duktionen för
ungdomar*

12 § Svar på fråga 1981/82:97 om yrkesintroduktionen för ungdomar

Anf. 54 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig hur jag ser på yttringar som gör att en kommuns skolstyrelse skulle kunna begränsa yrkesintroduktion till företag som har kollektivavtal.

Försöksverksamhet med yrkesintroduktion om högst 40 veckor infördes den 1 juli 1980 efter beslut av riksdagen med anledning av den s. k. ungdomspropositionen (1979/80:145). Yrkesintroduktion är avsedd för ungdomar under 18 år som efter avslutad grundskola inte har arbete och inte har antagits till eller inte vill ha utbildning på gymnasieskolans linjer och specialkurser eller inom gymnasial lärlingsutbildning.

Yrkesintroduktion förläggs till företag eller institution utanför skolan. Den anordnas efter överenskommelse mellan skolan och det företag eller den institution som tar emot eleven och skall svara för elevens handledning. I ungdomspropositionen angavs vissa riktlinjer som borde tillämpas för att ett anställningsförhållande inte skulle uppkomma. Riktlinjerna var bl. a. följande:

Mellan företaget och eleven skulle inte något avtal träffas. Studiestöd enligt gällande regler skulle utgå till eleven, och eleven skulle inte uppbära någon lön från företaget. En följd av att eleverna inte får ställning av arbetstagare är, anfördes det i propositionen, att den arbetsrättsliga lagstiftningen inte blir tillämplig på deras arbete eller på förhållandet mellan dem och företaget (prop. s. 30).

Försöksverksamheten med yrkesintroduktion har nu pågått i närmare ett och ett halvt år. Såsom brukar vara fallet med en ny verksamhet har det beträffande yrkesintroduktionen i den praktiska tillämpningen uppkommit vissa problem. Verksamheten måste följas med uppmärksamhet. Jag vill här nämna att skolöverstyrelsen till årsskiftet 1981-1982 till regeringen skall redovisa en utvärdering av försöksverksamheten med yrkesintroduktion.

Regeringen har i propositionen (1981/82:15) om studie- och yrkesorientering i grundskola och gymnasieskola m. m. föreslagit att skolstyrelsen för elev i yrkesintroduktion efter varje tioveckorsperiod skall pröva om inte eleven kan börja specialkurs eller annan reguljär utbildning i gymnasieskolan (prop. s. 34).

Det finns också vissa problem som inte är begränsade till yrkesintroduktionen utan förekommer även i andra fall där skolelever under en tid vistas på ett företag inom ramen för skolutbildningen. Frågor om elevernas arbetsrättsliga ställning och de fackliga organisationernas och kollektivavtalens roll har i praktiken visat sig vara svårare att hantera än ungdomspropositionen utgick från. I den proposition med förslag till ny anställningsskyddslag som nyligen har lämnats till riksdagen har chefen för arbetsmarknadsdepartementet berört frågor av detta slag och anmält sin avsikt att föreslå regeringen att ta initiativ till överläggningar mellan företrädare för bl. a. arbetsmark-

nads- och utbildningsdepartementen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen samt SAF och LO.

Jag utgår ifrån att dessa överläggningar mycket snart kommer att leda fram till en tillfredsställande lösning. I avvaktan på resultatet av överläggningarna vill jag inte nu gå närmare in på de berörda frågorna.

Anf. 55 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Yrkesintroduktion infördes genom den s. k. ungdomspropositionen 1979. De ungdomar som av olika skäl inte antagits vid någon gymnasieskola skall kunna beredas någon annan sysselsättning. De lokala skolstyrelserna har fått ett ökat ansvar för att så också skall ske.

Stora summor används för att hålla arbetslösheten nere. I det läget är det desto mer beklagligt att det finns grupper som motarbetar de åtgärder som regeringen och riksdagen fattat beslut om.

I ett antal kommuner i Malmöhus län har krav framförts från fackliga organisationer, att en förutsättning för yrkesintroduktion skall vara att det företag där eleven skall vistas har kollektivavtal. I Trelleborgs kommun blev detta också skolstyrelsens linje – ett beslut som sedermera har överklagats till kammarrätten. I det tjänsteutlåtande som fanns tillgängligt vid skolstyrelsens sammanträde framkom att om man slopar kravet på kollektivavtal kan fler arbetsplatser komma i fråga för yrkesintroduktion. Det är med andra ord tämligen klarlagt att arbetslösa ungdomar drabbas, om kollektivavtalskravet vidhålls.

Tjänsteutlåtandet citerar författningskommentar nr 220 av den 22 augusti i år, där bl. a. följande framförs: "Avgörande för beslut om överenskommelse är att platsen kan antas erbjuda den stimulans, trygghet och erfarenhet som eleven behöver och yrkesintroduktionen syftar till. --- Däremot har det aldrig varit avsikten att man för dessa arbetsplatser skulle kräva att det skall finnas ett kollektivavtal eller en fackklubb. --- Det finns ett mycket stort antal arbetsplatser framförallt mindre som inte har något kollektivavtal. Dessa platser skall givetvis inte undandras skolan när man försöker placera ungdomarna."

Trots dessa klara och som jag ser det otvetydiga kommentarer beslöt sålunda skolstyrelsen att kollektivavtal skall finnas om yrkesintroduktion skall kunna ges.

Med anledning av skolministerns svar ber jag att få ställa följande följdfrågor:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att de riktlinjer som rimligtvis fortfarande gäller, eftersom de bara är någon månad gamla, skall tillämpas i kommunerna? Vilken uppfattning har skolministern om det resultat som bör bli följderna av de överläggningar som nu skall äga rum?

Anf. 56 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag vill först svara Per Stenmarck med att hänvisa till den proposition som avlämnades till riksdagen i förra veckan om ny anställnings-

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

Om yrkesintroduktionen för ungdomar

Om yrkesintroduktionen för ungdomar

skyddslag, där man just pekar på de överläggningar som skall tas upp. Så fortsätter man: "Skulle arbetsgruppen inte snabbt komma till något resultat, så återstår inte någon annan lösning än att genom lagstiftning lägga grunden för statsmakternas utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska strävanden i fråga om dessa ungdomsgrupper."

Per Stenmarck utgår i sin fråga från de konkreta förhållanden som råder i en speciell kommun, Trelleborg. Dess bättre är detta inte ett problem som förekommer generellt i kommunerna. Det är ju tur det, eftersom frågan om att bereda ungdomar en möjlighet att komma ut i arbetslivet är en så viktig uppgift för hela samhället att alla goda krafter måste känna det naturligt att samverka.

Det betyder inte alls att man inte kan ställa krav på alla de företag som ställer upp i den här uppgiften att introducera och handleda ungdomar, som inte alltid funnit sig till rätta i grundskolan, men som genom den här insatsen från skola och arbetsliv i samverkan får en chans att starta på nytt med något som de kanske trivs med, därför att de upplever det som meningsfullt.

Egentligen är detta en fortsättning på skolan, som erbjuder en större anpassning och verklighetsförankring än skolan dittills kunnat ge de elever det här är fråga om.

Kraven skall naturligtvis gälla, och de ställs självfallet redan. Men krav som i detta sammanhang är ovidkommande, t. ex. kravet på kollektivanslutning, försvarar och begränsar möjligheterna att skaffa fram erforderligt antal platser. Jag betonar att det här inte är fråga om att bli mindre noggrann i urvalet av lämpliga arbetsplatser, utan vad det är fråga om är att på irrelevanta urvalsmetoder underkänna arbetsplatser, som fungerar utmärkt. Det är alltså med tanke på skolans och elevens centrala intresse av yrkesintroduktion och av att urvalet av sådana platser inte på ett onödigt och ovidkommande sätt decimeras som det är viktigt att inga käppar sätts i hjulen. Om man tror på styrkan i sina egna argument, tror man givetvis också på argumentens styrka att övertyga. Möjligen kan meningsmotståndarna vara oemottagliga för argument, men det får man hoppas att de inte är.

Anf. 57 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag får tacka skolministern för det kompletterande svaret, som jag tycker visar på en utomordentligt positiv syn, som kanske inte framkom lika tydligt i det ursprungliga svaret.

Det är ganska underligt att varken statsrådsuttalanden i fråge- och interpellationsdebatter eller uttalanden i utskottsbetänkanden innebär att frågan kan få en sådan handläggning i samtliga kommuner som uppenbarligen varit avsikten.

Det är inte första gången som frågan tas upp här i kammaren. I en interpellationsdebatt så sent som den 12 januari i år sade dåvarande skolministern Britt Mogård:

"Självfallet får man inte acceptera att eleverna placeras på arbetsplatser med bristfällig arbetsmiljö, eller att eleverna utnyttjas för andra syften än dem som avses med reformen. Däremot har det aldrig varit avsikten att man

för dessa arbetsplatser skulle kräva att det skall finnas ett kollektivavtal eller en fackklubb.”

Jag uppfattar det så att det var ett likartat svar som skolministern gav nyligen. Det citerade uttalandet som avgavs för litet mer än en halvår sedan finns citerat i författningskommentaren, och därför anser jag det vara ett ganska väsentligt citat. Med tanke på att det bara är några månader som gått sedan denna författningskommentar kom ut förutsätter jag att den äger giltighet också för den nuvarande skolministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

*Om intagningen
till gymnasiesko-
lan*

13 § Svar på fråga 1981/82:107 om intagningen till gymnasieskolan

Anf. 58 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Margot Wallström har frågat mig om regeringen är intresserad av att få i gång försöksverksamhet för att pröva andra modeller för intagning till gymnasieskolan.

Frågan har föranletts av att regeringen den 5 november 1981 beslöt uppskjuta försöksverksamheten med betygsfri intagning till gymnasieskolan i Örebro län.

Som Margot Wallström påpekar har riksdagen i samband med behandlingen av läroplanen för grundskolan uttalat sig för en försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan. De förslag till utformning av försöksverksamheten med betygsfri intagning som skolöverstyrelsen redovisat visar emellertid på de stora svårigheter som ett genomförande av en sådan intagning möter. Bl. a. skulle omfattningen av s. k. omvalssyso och intervjuverksamhet bli betydande enligt skolöverstyrelsens undersökning.

Eftersom möjligheterna att genomföra en betygsfri intagning i hög grad sammanhänger med gymnasieskolans organisation har regeringen kommit fram till att en försöksverksamhet med betygsfri intagning bör genomföras först sedan klarhet vunnits om gymnasieskolans framtida organisation.

Anf. 59 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Jag skall inte upprepa de elakaste omdömen som framförts om både skolministern, regeringen och beslutet om att uppskjuta försöket med betygsfri intagning till gymnasieskolan i Örebro. Men i Lindesbergs och Nora kommuner, där man hunnit längst med förberedelserna inför försöket, kallar man regeringens beslut ett bedrägeri. Elever och lärare har lagt upp sitt arbete i skolan med tanke på att försöket skall bli av. Och det är klart att man nu – två månader före ansökan till gymnasieskolan – känner sig besviken över regeringens handlande.

Är tre års förberedelsearbete, med utbildning av personal, nya arbetsrutiner, information m. m. till spillo? Är skolministern okunnig om de lokala

*Om intagningen
till gymnasiesko-
lan*

förhållandena, om hur mycket man hunnit med i de två kommuner som vill starta detta försök 1982/83?

Regeringen vill vänta på gymnasieutredningen. Men det är väl tvärtom så att en försöksverksamhet *nu* kan ge nyttiga erfarenheter före arbetet med den nya gymnasieskolan.

Såväl riksdagen och skolöverstyrelsen som gymnasieutredningen har backat upp det här försöket. Var har egentligen regeringen sökt och fått stöd för idén att uppskjuta verksamheten? Man vill ju inte tro att skolministerns personliga uppfattning i betygsfrågan har fått väga tyngre än riksdagsbeslutet om en försöksverksamhet.

Jag tycker att frågesvaret är torftigt.

Det argument som först och främst förs fram är de stora svårigheter som ett genomförande skulle innebära. Men *trots* de svårigheterna är man ju beredd att börja 1982/83 i Lindesbergs och Nora kommuner. Man har arbetat hårt, och man har även nått enighet kring en start för försöket i de kommunerna.

Det andra argumentet som framförs är att man skall vänta på gymnasieutredningen. Det innebär att man skjuter den här försöksverksamheten på en avlägsen framtid. Varför skulle inte erfarenheterna från betygsfri intagning vara värdefulla *innan* man börjar arbeta med den nya gymnasieskolan?

Till sist vill jag påminna om skolöverstyrelsens mål med försöksverksamheten, nämligen

att öka den enskilde elevens ansvar för sin fortsatta utbildning och yrkesverksamhet.

att skapa bättre förutsättningar för att tillgodose valet av studieväg för elever med särskilda behov, och

att så långt möjligt dimensionera gymnasieskolan med utgångspunkt i elevernas val.

Det är viktigt att skolministern ger besked. På vilket sätt bryr sig regeringen om elever, lärare och övrig personal på berörda skolor? På vilket sätt ger gymnasieutredningen anledning att uppskjuta försöket i Örebro?

Anf. 60 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Jag skall inte heller citera alla de positiva kommentarer som jag har fått med anledning av det här beslutet.

Margot Wallström frågar om vi bryr oss om de människor som berörs av beslutet. Jag vill bara säga att vi bryr oss om lärare och elever just genom att säga nej till försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan.

Den kritik av betygssystemet som förekommer kan man många gånger instämma i. Men det utgör naturligtvis inget skäl till att falla för ett intagningssystem som utan tvivel lämnar utrymme för subjektivitet och godtycke, även om ambitionerna har varit de bästa för att undvika detta. Det nuvarande betygssystemet, med alla sina brister, uppfyller trots allt fler av de nödvändiga kriterier som ett urvalssystem måste kunna uppfylla: en viss grad

av objektivitet, mätbarhet och jämförbarhet. Strävan efter ett bättre urvalsinstrument måste naturligtvis fortsätta. Vi får inte ge upp på den punkten. Å andra sidan får vi inte kasta ut barnet med badvattnet. Ett betyg som är resultatet av tre års arbete med bedömning av elevens prestationer når en viss grad av tillförlitlighet. Det skulle vara dumt att förneka det. Rimligheten i att utsätta så många elever för ett experiment, som visar sig innehålla så många svårigheter och fallgropar som i det här fallet, har man rätt att starkt ifrågasätta.

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

*Om intagningen
till gymnasiesko-
lan*

Anf. 61 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! För det första förstår jag att skolministern inte vill nämna de reaktioner hon mött. Minst lika många är negativa som positiva. Storårskolan, skolinspektören, Folkpartiets ungdomsförbund, skolstyrelserna i Nora och Lindesberg, Centerns ungdomsförbund i Örebro är några exempel på sådana som anser att det är feigt av regeringen att backa ur försöksverksamheten.

För det andra vill jag be att skolministern skiljer på debatten om betygens vara eller inte vara och den fråga som vi nu diskuterar, nämligen uppskjutandet av försöksverksamheten med betygsfri intagning till gymnasieskolan i Nora och Lindesberg. Där är stämningen mycket upprörd, och man tycker att försöken skall få utvisa fördelar och nackdelar med betyg, urvalssystem och urvalsgrunder. Det är litet underligt om skolministern innan försöksverksamheten har startat kan uttala sig om både det ena och det andra.

Anf. 62 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Åtta av de tio berörda kommunerna i Örebro län har faktiskt bett att få skjuta på det här försöket. Det är uppenbart att den modell som tycks leda till intervjuer med – om man räknar med hela Sverige – ca 30 000 elever om året inte är en realistisk utvecklingslinje. Man kan slå fast att det finns en stor skepsis inom åtta av tio berörda kommuner. Man kan helt enkelt inte ta på sitt ansvar att utsätta elever för sådana här experiment utan att vara säker på att förutsättningarna för framgång är någorlunda realistiska.

Anf. 63 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är svaga argument, måste jag säga.

Det är ännu sämre att först låta elever och skolpersonal i de berörda kommunerna arbeta i tre år med förberedelser inför en försöksverksamhet, för att sedan, två månader innan projektet skall påbörjas, besluta att uppskjuta försöket. I de två kommuner som vill starta 1982/83 är man faktiskt enig om att sätta i gång, och man anser att man har gjort ett ganska gott förberedelsearbete. Det är självklart också där reaktionerna är starkast.

Det är skillnad på att kommunerna har bett att få börja litet senare på grund av att de har mött vissa svårigheter i förberedelsearbetet och påståendet att de inte alls vill delta. Jag är fullt medveten om att vissa borgerliga politiker och vissa lärare har varit emot försöksverksamheten,

*Om det centrala
ansvaret för kon-
trollen av kon-
sumtionsvatten*

men nu har man i de två berörda kommunerna enats om att man vill sätta i gång.

Anf. 64 Statsrådet ULLA TILLANDER:

Herr talman! Sedan regeringen fattade beslut om att bedriva försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan i Örebro län har förutsättningarna för försöksverksamheten – det vill jag understryka – på många olika sätt förändrats. Jag skall nämna ett.

I framtiden blir det antagligen nödvändigt att i betydligt större utsträckning än tidigare dimensionera gymnasieskolan efter arbetsmarknadens behov. Denna syn utvecklade regeringen i förra årets budgetproposition. Då föreslog man en minskad dimensionering av en del av de teoretiska studievägarna till förmån för yrkesinriktade studievägar. Vi måste undvika att eleverna kommer in på studievägar som inte har förutsättningar att leda till sysselsättning i framtiden. Möjligheterna att tillfredsställa elevernas förstahandsval genom organisationsförändringar i gymnasieskolan, vilket var en av förutsättningarna för försöket med betygsfri intagning, kommer antagligen att begränsas. Det är ytterligare ett skäl för att det är mycket bättre med betyg som grund för intagning än med t. ex. intagningsintervjuer.

Anf. 65 MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt hur det som skolministern nu anförde kan vara ett hinder för att låta två av kommunerna starta en försöksverksamhet och vinna erfarenheter av den. Sedan kan man ju eventuellt låta de övriga åtta kommunerna utgå från de förutsättningar som gymnasieutredningen ger.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1981/82:105 om det centrala ansvaret för kontrollen av konsumtionsvatten

Anf. 66 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Anita Bråkenhielm har frågat mig om jag anser att den centrala konsumtionsvattenkontrollen f. n. har möjlighet att fungera på ett tillfredsställande sätt och, om så inte är fallet, när jag avser att lägga fram förslag som kan lösa frågan om det centrala myndighetsansvaret för vattenkontrollen.

I hälsovårdsstadgan (1958:663) finns grundläggande bestämmelser om vattenförsörjning och vattenundersökning, krav på konsumtionsvattnets kvalitet och föreskrifter för den offentliga vattenkontrollen. Livsmedelslagen innehåller också vissa bestämmelser om vatten. Dricksvatten räknas som livsmedel. Huvudansvaret för kontrollen av konsumtionsvatten ligger på socialstyrelsen, som skall följa utvecklingen på vattenhygienens område.

vidta erforderliga åtgärder och meddela råd och anvisningar till ledning för hälsovårdsnämnderna. Hälsovårdsnämnderna skall utföra stickprovskontroller och övervaka efterlevnaden av hälsovårdsstadgan. Kontrollen av konsumtionsvatten är alltså noggrant reglerad i lag.

Centrallaboratorier för den offentliga vattenkontrollen är statens bakteriologiska laboratorium när det gäller bakteriologiska undersökningar och statens miljömedicinska laboratorium när det gäller fysikalisk-kemiska undersökningar. Socialstyrelsen tillförs härigenom kunskaper från det forsknings- och utvecklingsarbete som sker inom både det bakteriologiska och det fysikalisk-kemiska området.

Hälsovårdsstadgeutredningen har i betänkandet (SOU 1978:44) Kommunalt hälsoskydd lämnat vissa förslag som rör kontrollen av vatten. Utredningen tog dock inte ställning till frågan om kontrollen av konsumtionsvatten skall regleras i den nya hälsoskyddslagstiftningen eller i livsmedelslagen. Därefter har LAB 76 i sitt betänkande (SOU 1979:3) Regional laboratorieverksamhet föreslagit att den centrala tillsynen över konsumtionsvattenkontrollen bör föras över till statens livsmedelsverk. Utredningen ansåg att det borde vara en organisatorisk fördel att minska antalet berörda myndigheter och att begränsa bestämmelserna om vatten till så få lagar som möjligt.

Hälsovårdsstadgeutredningens betänkande bereds f. n. inom regeringskansliet. Frågan om den framtida kontrollen av konsumtionsvattnet kommer att prövas i det sammanhanget. Jag anser inte att det behövs någon särlösning av frågan innan dess.

Anf. 67 ANITA BRÅKENHJELM (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Ahrlund för svaret. Det innehöll tyvärr inte svar på någon av mina båda frågor och inte heller någonting som jag inte kände till förut.

Frågan om det centrala myndighetsansvaret för vattenkontrollen har stötts och blötts i bl. a. de här nämnda utredningarna sedan 1976, i motioner och riksdagsbeslut.

Under det senaste året har alla väntat på resultatet av de överväganden som enligt uppgift pågår i socialdepartementet. Utredningar och remissvar är sedan lång tid tillbaka klara.

I samband med att omgivningshygieniska avdelningen vid naturvårdsverket 1980 omorganiserades till statens miljömedicinska laboratorium, som sorterar under socialstyrelsen, utgick man ifrån att laboratoriet inom en inte alltför avlägsen framtid skulle avhändas sina uppgifter som centralt dricksvattenlaboratorium. SML har också planerat sin verksamhet utifrån att dess uppgifter den 1 juli 1981 skulle ha överförts till annan myndighet. Utredningen LAB 76 har ju som nämnts föreslagits livsmedelsverket. Enligt uppgift har en personalstab på 12–15 personer vid vattenlaboratoriet reducerats till en hel och två halva.

Vattenlaboratoriets uppgifter är enligt den ansvariga tillsynsmyndigheten, socialstyrelsen, bl. a. att noga följa internationell kunskapsutveckling i vad

*Om det centrala
ansvaret för kon-
trollen av kon-
sumtionsvatten*

*Om det centrala
ansvaret för kon-
trollen av kon-
sumtionsvatten*

avser hälsorisker relaterade till kemiska och fysikaliska egenskaper hos konsumtionsvatten, att bedriva egen forskningsverksamhet, att genomföra antikalkbreringsundersökningar, att svara för praktisk utbildning av vattenundersökare, att föreslå motiverade förändringar i vattenundersökningarna; att följa resultaten av undersökningar av vatten från offentliga vattenverk och enskilda vattentäkter samt att ge myndigheter och organisationer råd i fråga om vattendistribution. Inte ens den mest entusiastiska sparverksamhet inom den offentliga byråkratin kan väl förutsätta att dessa uppgifter tillfredsställande kan lösas utan en långsiktigt planerad organisation med tillräcklig kapacitet.

F. n. sorterar vattenfrågorna under tre departement och ännu fler myndigheter. Det är angeläget att det mycket snart blir klart vilken myndighet som på sikt skall ha ansvar för vattenfrågorna. Riksdagen har uttalat sig i denna riktning senast i mars 1981. Statsrådet Ahrland anser inte att det behövs någon särlösning av vattenfrågorna, medan vi väntar på den länge efterlängtdade propositionen med anledning av hälsovårdsstadgeutredningens betänkande. Riksdagen hade en annan uppfattning i mars 1981, men det betyder kanske inte någonting för statsrådet.

Jag vill fråga vilken anledningen är till att förslaget dröjer så länge. Om man nu så länge överväger hälsovårdsstadgeutredningen, överväger man då inte alls LAB 76, och skall man i fortsättningen hänvisa till den i stället?

Anf. 68 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Jag måste påpeka att jag anser att jag svarade på båda frågorna. Jag svarade att kontrollen av konsumtionsvatten är noggrant reglerad i lag, att den fungerar tillfredsställande. Jag vill gärna tillägga att den osäkerhet som råder till följd av laboratorieutredningens förslag om ändrad ansvarsfördelning för den centrala tillsynen inte har påverkat tillsynens omfattning. Däremot har den säkert, som Anita Bråkenhielm också har anfört, skapat en viss tveksamhet inför den framtida planeringen.

Men, herr talman, jag sade faktiskt också i mitt svar att regeringen avser att pröva denna fråga i samband med att regeringen tar ställning till förslaget om en ny hälsoskyddslag. Jag trodde att Anita Bråkenhielm kunde läsa vad jag menade med det.

Jag vill också nämna för Anita Bråkenhielm att jag vet vad riksdagen sade i våras, eftersom riksdagen antog socialutskottets betänkande. Där säger utskottet att regeringens överväganden inte bör föregripas.

Anf. 69 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Ja, beskedet att svaret att det kommer en proposition när resultatet av övervägandena av hälsovårdsstadgeutredningen är klart är ju i och för sig ett svar. Det är dock inte precis något svar på frågan när.

Riksdagen ansåg i mars att det var bråttom med en lösning av de här frågorna. Redan i december uttalade riksdagen till följd av ett annat betänkande från socialutskottet att man visste om att de här frågorna övervägdes, och man hoppades på en snar lösning. Det har snart gått ett år

sedan dess, och fortfarande kan man alltså fråga när.

Sedan kan jag bara med tacksamhet konstatera att statsrådet anser att kontrollen fungerar tillfredsställande. I så fall vore det kanske lämpligt att låta de nuvarande myndigheterna fortsätta att kontrollera vattnet med den starkt reducerade personalstab man har till sitt förfogande. Man skulle kanske klara det, men jag tror att man skulle vara tacksam för ett klart besked, huruvida det är meningen att man skall fortsätta att handha dessa saker. Det är alltid otillfredsställande att arbeta under ovisshet inför framtiden.

Anf. 70 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Både Anita Bråkenhielm och de myndigheter som är berörda kommer att få besked när regeringen har tagit ställning till en eventuell ny hälsovårdsstadga.

Jag vill upplysa Anita Bråkenhielm om att det redan nu pågår arbete med detta i departementet. Anita Bråkenhielm kanske kan avvakta tills propositionsförteckningen för våren kommer.

Anf. 71 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Jag tackar för det senaste svaret. Samma besked fick socialutskottet i december 1980 och i mars 1981. Man sade då att det pågick arbete i departementet kring de här frågorna. Om så behövs får vi kanske återkomma motionsvägen och i utskottet på vårkanten.

Anf. 72 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Jag måste kanske upplysa Anita Bråkenhielm om att jag inte haft ansvaret för de här sakerna längre än sedan den 22 maj i år.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:116 till socialutskottet

1981/82:117 till näringsutskottet

1981/82:118 till trafikutskottet

1981/82:119 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:120 till näringsutskottet

1981/82:121–123 till socialutskottet

1981/82:124 till trafikutskottet

1981/82:125 till skatteutskottet

16 § Anf. 73 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppförs socialutskottets betänkande 1 främst bland två gånger bordlagda ärenden och trafikutskottets betänkande 5 sätts närmast efter arbetsmarknadsutskottets betänkande 8.

Tisdagen den
24 november 1981

*Meddelande om
frågor*

17 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1981/82:65 med förslag till lag om flyttning av fordon i vissa fall

1981/82:79 om uppfinnarkonto

18 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1981/82:126 av *Lilly Hansson m. fl.*

1981/82:127 av *Erik Hovhammar m. fl.*

1981/82:128 av *Tore Nilsson*

1981/82:129 av *Ingvar Svanberg m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:38 om kapitaltillskott till Norrlands
Skogsägares Cellulosa AB, m. m.

1981/82:130 av *Olof Palme m. fl.*

med anledning av proposition 1981/82:51 om vissa läromedelsfrågor

19 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 24 november

1981/82:128 av *Stina Andersson* (c) till kommunikationsministern om statsbidrag till järnvägar med korsande trafik:

Statsbidrag till järnvägar med korsande trafik har tidigare inte utgått. Med tanke på Roslagsbanan i Stockholms län som tillhör denna kategori önskar jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Avser kommunikationsministern framlägga förslag om statsbidrag till järnvägar med korsande trafik av typ Roslagsbanan, och i så fall när?

1981/82:129 av *Ingrid Sundberg* (m) till utrikesministern om verksamheten vid visst av Rädda Barnen bedrivet biståndprojekt i Etiopien:

En viktig del av svensk biståndspolitik gäller fördelningen av medel till enskilda organisationer för dessas biståndsverksamhet. För att medel skall utgå till ett projekt fordras att detta godkänns av SIDA.

Den politiska situationen i Etiopien har där skapat stora problem för svensk biståndsverksamhet. SIDA har emellertid godkänt Rädda Barnens AMBA-projekt i Etiopien och anslagit medel därtill. Projektet skall när det är färdigt ge upp till 5 000 föräldralösa barn utbildning i barnbyar för att garantera att de utbildas i sitt eget land. Trots detta har Etiopien sänt närmare hundratalet barn som tillhörde AMBA-projektet till Cuba för "utbildning".

Med anledning därav önskar jag fråga utrikesministern:

Hur bedömer utrikesministern Etiopiens sändande till Cuba av barn från av svenska biståndsmedel finansierade barnbyar utanför Addis Abeba? Vilka åtgärder ämnar utrikesministern vidta med anledning därav?

Nr 34

Tisdagen den
24 november 1981

1981/82:130 av *Ing-Marie Hansson* (s) till utbildningsministern om vidareutbildning inom kirurgisk och medicinsk sjukvård:

*Meddelande om
frågor*

En ny studicorganisation för medellånga och korta vårdyrkesutbildningar skall börja tillämpas den 1 juli 1982. En ny utbildningslinje, allmän hälso- och sjukvårdslinje, ersätter då både den nuvarande grundutbildningen för sjuksköterskor och den nuvarande vidareutbildningen för sjuksköterskor inom kirurgisk och medicinsk sjukvård samt för sjuksköterskor inom åldersomsorg och öppen åldersvård.

Riksdagen förutsatte att det måste finnas möjligheter för sjuksköterskor med tidigare grundutbildning att få vidareutbildning i kirurgisk och medicinsk sjukvård. Den nuvarande vidareutbildningen i kirurgisk och medicinsk sjukvård skall vara avvecklad år 1985.

Regeringen har aviserat en proposition om bl. a. övergångsbestämmelser för vidareutbildning av sjuksköterskor till den 11 november 1981. Senare har tidpunkten ändrats till den 10 december 1981. Utbildningsdepartementet uppger nu att propositionen försenats ytterligare.

Sjuksköterskor utan vidareutbildning och elever i nuvarande grundutbildning, ca 20 000, är nu djupt oroade och befarar att stora grupper grundutbildade sjuksköterskor inte får möjlighet till vidareutbildning inom medicin och kirurgi. Med anledning härav vill jag fråga utbildningsministern:

Kommer sjuksköterskor med den nuvarande utbildningen att kunna garanteras möjlighet till vidareutbildning inom kirurgisk och medicinsk sjukvård, och kommer särskilda resurser att anvisas för detta under så lång tid att alla kan genomgå utbildningen?

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.57.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert